

Ա. Ֆ. ԿԻՏԱՅԵՎ

Ա. Պ. ՊՈՊՈՎ

ՄՈԼԱԽՈՏԵՐԻ

ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԵԼՈՒ

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ

ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОЧНОСЛАВЯН
Академии Наук
СССР

632

7-84

34-K
Ja 929

632
7-84

Ա. Գ. ՊՈՊՈՎ, Ա. Ֆ. ԿԻՏԱՅԵՎ,

04 AUG 2010

ՄՈԼԱԽՈՏԵՐԻ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԵԼՈՒ

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

Թարգմ. Վ. ԱՎԼԻՅԱՆ

ВИАКОУНКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОЧНОУЧЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ԱԶՈՎ-ՍԵՎԵՆՏՈՎՅԱՆ ՅԵՐԿՐԱՅԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՌՈՍՏՈՎ - ԴՈՆ-1934

23 JUL 2019

17783

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒՅՅՈՒՆ

Ծավալուն ճակատով պայքարենք մոլախոտերի դեմ	3
Գարնանային աշխատանքներն սկսելուց առաջ մաքրել դաշտերը մոլախոտերից	7
Ամբողջովին անցնել ճիշտ ցանքսաշրջանառութեանը	8
Յանել միայն զոված սերմացույով	9
Հողի գարնանային լավ մշակումը — հաղթանակի լավագույն պրա- վականն և մոլախոտերի դեմ մղվող պայքարում	10
Յեթե վատ ցանես — ապա թույլ կտաս մոլախոտին ավելի ու- ժեղ զարգանալու	14
Արգելել մոլախոտերի մուտքը սոցիալիստական դաշտերում	15
Ժամանակին վարել և լավ մշակել մաքուր ցելերը	17
Հաջողութունը կախում ունի աշխատանքների վորակից	19
Կազմակերպված պետք և տանել պայքարը	19

61245-67

Ответственный редактор Г. А. ПОТЕНЦ Технический редактор О. Тер-Давыдов

Сдано в набор 14/II 1934 г. Подписано в печать 20/II 1934 г.
 Издание с-х 173/3701 Объем 1 1/2 печ. лист
 Статформат А5-148x210, Заказ № 936
 Уполккрайлит Б-270 Тираж 1500

Тип. ил. „Стачки 1902 г.“ АЧКПО Ростов н-Дону

ԾԱՎԱԼՈՒՆ ՃԱԿԱՏՈՎ ՊԱՅԳԱՐԵՆԷՎ ՄՈԼԱԽՈՏԵՐԻ ԴԵՄ

«Մոլախոտերին վերջ պետք է տալ — նրանց գոյութիւնը մեր անարդանքն է, մեր պատուհասը»: Ահա թե ինչ է ասել մեր մեծ առաջնորդ ընկ. Ստալինի լավագույն զինակից ընկ. Կազանովիչը: Այս նշանաբանն առաջին հերթին վերաբերում է մեր յերկրամասի կոլտնտեսութիւններին, վորովհետև մեր դաշտերում մոլախոտերն առանձնապես շատ են:

Մոլախոտերի զարգացմանը նպաստեցին կուլակութեան և սոլիտակ զվարդիականների կողմից կազմակերպված ագրոնոմիական միջոցառումների սաբոտաժը, ագրոտեխնիկայի արհամարհումը, փաստարարական նոսր և վատ վարը և ցանքսաշրջանառութեան բացակայութիւնը: Առանձնապես փաստակար ներգործութիւն ունեցան կուլակային այն դատողութիւնները, վոր մեր յերկրամասի դաշտերն այնքան հարուստ են, այնքան բարեբեր, վոր առանց ճիշտ հողամշակման և առանց ցանքսերը խնամելու յել նրանք լավ բերք կտան:

Շատ կոլտնտեսութիւններ, յենթարկվելով կուլակային այս ագիտացիային, վատ և անխնամ կերպով ելին մշակում իրենց արտերը, վորի հետևանքով ել առաջ յեկավ արտերի խիստ ագտոտվածութիւնը:

1933 թվականին բաղբաժինների ղեկավարութեամբ, կոլտնտեսութիւնները ջախջախելով կուլակային սաբոտաժը, հասկացան, վոր անհրաժեշտ է «աշխատել ազնվաբար, պահպանել կոլտնտեսային բարիքը», ավելի բարեխղճորեն կատարեցին ագրոտեխնիկայի հիմնական պահանջները և բերքի համար մղվող պայքարում ձեռք բերին առաջին հաջողութիւնները:

1932 և 1933 թվականների դասերը ցույց տվին, վոր մոլախոտերի դեմ մղվող պայքարը — դա բերքատվության բարձրացման անհրաժեշտ պայմանն է:

ԻՆՉՈՎ ԵՆ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՄՈՒԼՏՈՏԵՐԸ

1. Մոլախոտերը խեղդում են ցանքները: Բոլոր բույսերը լույսի և ջերմության կարիք ունեն: Իսկ մոլախոտերը նեղում են ցանքներին, զրկում են նրանց լույսից, Աղտոտված հողն ավելի վատ է տաքանում:

2. Մոլախոտերը ծծում են հողը և մշակովի բույսերից խլում են խոնավությունը: Մոլախոտերի մի փութ չոր նյութի գոյացման համար ծախսվում է 400—500 փութ ջուր — հողի խոնավություն: Հաճախ կարելի չէ նկատել, վոր աղտոտված ցանքներում հատիկի լցվելու ժամանակ մոլախոտերն աճազին չափով ծծել են հողը: Խոնավության սակավությունը վատ է անդրադառնում հատիկի լցվելու վրա: Ըստ վորում նվազ հատիկ է ստացվում և հացաբույսերի «գարկվածք» է նկատվում:

3. Մոլախոտերը խլում են սննդաբար նյութերը մշակովի բույսերից: Շատ մոլախոտեր հողից ավելի շատ մննդաբար նյութեր են վերցնում, քան մեր ցանքները: Գարու յուրաքանչյուր ցենտներ բերքի վրա մոլախոտը հողից վերցնում է 6 կգ մննդաբար նյութեր, իսկ, որինակի համար, ապրիկո խոտը (суренка) 10 կգ:

4. Մոլախոտերի վրա բույն են դնում բույսերի վնասատուները յեվ հիվանդությունները: Շատ վնասատուներ, որինակի համար, մարզաթիթեուր, հասկակեր բզեզը մոլախոտերի վրա յեն ապրում, աճազին քանակությամբ բազմանում են և անցնում ցանքների վրա: Մի շարք հիվանդություններ (ժանգ և այլն) մոլախոտերից և վայրի բույսերից անցնում են մշակովի բույսերին:

5. Մոլախոտերը դժվարացնում յեվ քանգացնում են առեսերի մեակման յեվ բերհասավախի աշխատանքը: Յուրաքանչյուր կոլտնտեսական իր կաշվի վրա փորձել է, փե ինչքան դժվար է վարել կոշտ մոլախոտերով (ասատակափուշ, դոննիկ) աղտոտված հողերը, թե ինչքան դժվար է հնձել փաթաթով (вешенок) խճճված հացաբույսը, ինչքան գերանգի յե ձաքում և կտարվում աղտոտված արտերում: Անցյալ տարի շատ կոլտնտեսություններում կտմբայնները բոլորովին չեյին կարողանում աշխատել՝ ցանքների սաստիկ աղտոտվածության պատ-

ճառով: Աղտոտված հողամասերում աշխատելու դեպքում աճազին զուր աշխատանք և ժամանակ է վատնվում և աշխատանքների վորակը վատ է լինում:

6. Մոլախոտերն իջեցնում են հասիկի վորակը յեվ արժեքը: Աղտոտված հացահատիկն ևժան է գնահատվում: Հաճախ հացահատիկն աղտոտվում է թոււնավոր կամ դառն մոլախոտերով և ախ ժամանակ նա կարող է անպետք դառնալ մննդի և կերի համար: Մոլախոտերը թույլ չեն սալիս, վորպեսզի կոյնցեսաւրյուններն ունեվոր դառնան:

1933 թվականին մեր կոլտնտեսությունները մոլախոտերի պատճառով աճազին քանակությամբ հացահատիկ կորցրին: Ավելի, քան թե պետությանը հանձնեցին հացահանձնման կարգով:

Շատ կոլտնտեսություններում մոլախոտերը կոլտնտեսականից գողացան, ավելի ճիշտ հափշտակեցին նրա հացի մեծ մասը:

Յեվ իսկապես, յեթե կոլտնտեսությունը մի հեկտարից բատացել է 16 ցենտներ աշնանացորեն (իսկ այդ ամենեին շատ չէ), ապա պետության և ՄՏԿայանի հետ հաշիվը փակելուց և սերմֆոնդ ամբարելուց հետո, աշխոտերի միջև բաշխելու համար մի հեկտարից մնում է, մոտավորապես, 10 ցենտներ: Իսկ յեթե կոլտնտեսությունը 1 հեկտարից ստացել է կրկնակի պակաս — 7 ցենտներ, ապա աշխոտերի միջև բաշխելու համար մնում է միայն 2 ցենտներ — 5 անգամ պակաս: Յաճր բերքը բացատրվում է, գլխավորապես, դաշտերի աղտոտվածությամբ, վորն առաջ է գալիս հողը վատ մշակելու, ցանքսի և բերքահավաքի ժամկետները չպահպանելու, ցանքսաշրջանառության բացակայության պատճառով:

Մոլախոտը կուլակի դաւնակիցն է: Հարվածային կոլտնտեսականների առաջին համազումարը այսպես է ասում կոլտնտեսություններին ուղղամ իր դիմումի մեջ. «Մոլախոտը լինում է այն դաշտում, վորտեղ կոլտնտեսությունում կուլակային աղբը շատ է»:

Մոլախոտերի դեմ պայքարելը բավականաչափ դժվար խընդիր է և, ինչպես կուլակի դեմ մղվող պայքարը, պահանջում է բոլշիկիյան ուժեղ զգոնություն: Մոլախոտերը ցանքներին լավ են հարմարվում, ոգտագործում են դաշտերը մշակելու և ցանքները խնամելու գործում յեղամ մեր բարեխալուսները:

Մի քանի մոլախոտեր սկզբում համարյա աննկատելի յեն, իսկ յեթե նրանց դեմ պայքար չտարվի, ապա նրանք շատ վր-

տանգավոր կարող են դառնալ: Այժմ այսպիսի դրուժյունն է դոննիկները (дошкики) նկատմամբ: Մինչև վերջին տարին նա շատ քիչ չափով եր նկատելի: Անցյալ տարի նա ահագին վնաս հասցրեց և այս տարի վտանգ է սպառնում 100 հազարավոր հեկտար ցանքսերին: Այսպիսի դրուժյունն կարող է ստեղծվել ապիկո խոտի նկատմամբ:

Մոլախոտերը համառ յեվ դիմացկուն քեցաւիներ են: Երանք լավ հարմարվում են ցանքսերին և խիստ բազմանում են: Մեր հացաբույսերը — ցորեն, գարի մի բույսից տալիս են 100 — 200 սերմ, իսկ մոլախոտերը շատ ավելի, որինակի համար

Փեսաուկ (овсюг)	390	սերմ
Գյուլուլ (куколь)	2500	»
Ապիկո (сурепка)	23000	»
Փաթաթուկ (вьюнок)	112000	»
Շչիրիցա (щирца)	500000	»
Հասարակ ջրկոտիմ (гулявник)	730000	»

Մոլախոտերի սերմերը հեշտուժյամբ տարածվում են քամու, կենդանիների և հենց մարդու միջոցով: Կա մեզ բոլորիս ծանոթ տատասկափուշ (осот), վոր յեթե կտրելու լինես հողի մակերեսին յեղած նրա մասը — պսակը, նա նորից է աճում: Յեվ միայն մի քանի անգամ կտրելուց կամ պոկելուց հետո յե, վոր այս մոլախոտը հյուծվում և լուծնչանում եւ Հետեաբար և մոլախոտերի դեմ մղվող պայքարում նույնպես բոլշևիկյան համառությունն ու տսկունությունն է հարկավոր:

Ներկայումս մենք ունենք մոլախոտերը հաղթահարելու բոլոր տվյալները: Այս տվյալներն են. 1) կոլեկտիվ տնտեսություններ, վորոնք վոնչապնում են հողերի միջև յեղած սահմանները և ցրվածությունը, 2) կոլտնտեսությունների և ՄՏ կայանների հսկայական չափով տեխնիկապես զինված լինելը արակտորներով, կոմբայներով, կուլտիվատորներով, սերմագիչ մեքենաներով և այլն, 3) կոլտնտեսականի ազնիվ, բարեխիղճ աշխատանքը, կոլտնտեսությունների բոլշևիկյան կուսդեկավարումը հանձին ՄՏ կայանների բաղբաթիներին:

Կոլտնտեսություններից պահանջվում է միայն բարեխիղճորեն աշխատել և կատարել կուսակցության և կառավարության կողմից սահմանված ազրոկանոնները:

Վորպեսզի մոլախոտերը վոնչապնեն, դրա համար պահանջվում է վոնչ այլ ինչ, յեթե վոնչ ազնիվ աշխատանք, հոգացողու-

թյուն իր տնտեսության մասին): (Հարվածային կոլտնտեսականների առաջին համագումարի դիմումից):

Պայքարի միջոցները մեզ հայանի յեն, դրանք են — սերմացունների գտումը, քաղհանը և ցանքսերի խնամքը, միջնողային սահմանների և ճանապարհների հնձումը, մաքուր և լավ մշակված ցելերը, խոզանների ծանծաղավարը, աշնանավարի խորունկ վարը, ցանքսաշրջանառությունը, բոլոր աշխատանքները ժամանակին կատարելը և բարձր վորակը:

Հարկավոր է միայն լայն չափով, ժամանակին և սխտեմատիկորեն տանել պայքարը: Մոլախոտերի դեմ պայքարելու վերաբերյալ առանձնապես պատասխանատու աշխատանքները գարնանը պետք է կատարվեն: Կոլտնտեսությունները մոբիլիզացիայի պետք է յենթարկեն իրենց բոլոր ուժերը նրա համար, վորպեսզի դաշտերում գարնանային աշխատանքներն անցկացվեն վորակի համար և մոլախոտերի դեմ առանձնապես համառ պայքար մղելու նշանաբանի ներքո: Պետք է հիշել, վոր բերքի բախտը վճովելու յե նրանով, թե ինչ չափով մենք կկարողանանք ապահովել մեր դաշտերը լավ հողամշակումով և բույսերի պատշած խնամքով, թե ինչ աստիճան մենք գարնանից իսկական միահամուռ ճակատով կպայքարենք մոլախոտերի դեմ:

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐՆ ՍԿՍԵԼՈՒՅ ԱՌԱՋ ԴԱՇԵՐԸՐ ՄԱՔՐԵԼ ՄՈԼԱՒՈՏԵՐԻՑ

Ազով-Սևծովյան յերկրամասի կոլտնտեսությունների համար Յերկրգործկումը հաստատել է դաշտերի աշնան-ձմեռային մաքրման պլանը մոլախոտերից—2.185 հազար հեկտար: Սակայն, կոլտնտեսությունների մեծամասնությունն աշնանից ժամանակը ձեռքից բաց թողեց և պլանը չկատարեց: Մինչև գարնանացանի կամպանիայի սկզբին այս պլանը պետք է կատարվի ինչ գնով ել վոր լինի: Չի կարելի կորցնել դաշտերը մոլախոտերից մաքրելու համար բարեհաջող ժամանակը գարնանացանի աշխատանքներն սկսելուց առաջ և հետո աշխատանքից պոկել մարդկանց, քաշող ուժը, յերբ արդեն կարելի յե վարել և ցանել, և առավել ևս չի կարելի վարել չմաքրված հողերը, վորովհետև այդ հանգամանքը կտա վարի և սերմաթաղի անպետք վորակի, կավելացնի աղտոտվածությունը և կիջեցնի բերքը:

Դաշտերը մաքրելու գործում վոնչ մի որ չի կարելի բաց թողնել: Չյան հայչելուց անմիջապես հետո, մանավանդ ոգտվելով չոր և ցուրտ որերից ու ժամերից, իսկույն պետք է ձեռնա-

մուխ լինել հնձելու, տափաններով պոկելու, տափտափելու և աչքերու միջոցով դաշտերը մոլախոտերից և շարատունի մշակույթների մնացորդներից մաքրելու գործին:

Այս աշխատանքի համար վճռականորեն մոբիլիզացիայի պետք է յենթարկել կոլտնտեսութեան վողջ աշխատուհակ բնակչութիւնը և դուրս բերել դաշտ: Մոլախոտերի նախացանքային վոջնչացումը չպետք է ձգձգել և միևնույն ժամանակ հարկավոր է լավ վորակական ցուցանիշներով կատարել աշխատանքը: Պետք է ոգտադործել առաջնակարգ կոլտնտեսութիւնների անցյալ տարվա փորձը, աշխատանքը կատարել լավ և սեղծ ժամկետներով: Վարի և տափանման լավ վորակը, սերմերի ճիշտ թաղումը և բարձրորակ ցանքսը կարելի յե ապահովել միայն այն դաշտերում, վորոնք ցանվելուց առաջ լավ մաքրված են մոլախոտերից:

ԱՄՐՈՂՋՈՎԻՆ ԱՆՅՆԵԼ ՃԻՑ ՅԱՆԲՍԱՇՐՋԱՆԱՌՊԻԹՅԱՆԸ

Յանքսաշրջանառութիւնը — բերքատվութեան բարձրացման և մոլախոտերի դեմ պայքարելու կարեորագույն միջոցն է: Համարյա ամբողջովին ավարտվել է ցանքսաշրջանառութիւնները կոլտնտեսութիւններում բաժանելու գործը: Կոլտնտեսութիւնները աշնանացանը հիմնականում կատարել են ցանքսաշրջանառութեան դաշտերում: Այժմ խնդիրն այն է, վորպեսզի գարնանացան մշակույթներն ել ցանվեն սահմանված ցանքսաշրջանառութիւններին խիստ համապատասխան կերպով: 1934 թվին ավարտել ճիշտ ցանքսաշրջանառութեան անցնելու գործը:

Մշակույթները ճիշտ պետք է զետեղել դաշտերում, վորպեսզի ամեն արժեքավոր հացահատիկային և տեխնիկական մշակույթներին արվեն լավագույն նախորդողներ և մաքուր հողեր, վորպեսզի ամենաաղտոտ հողամասերը թողնվին ցելի համար: Յանքսաշրջանառութեան անցնելիս, պետք է խուսափել արեւածաղիկը ցանելուց այն հողամասերում, վորտեղ նա ցանվելիս է յեզել անցյալ տարի կամ 2—3—4 տարի առաջ: Պետք է խուսափել 2 տարուց ավելի իրար հետեից գարնանացան մշակույթները գարնանացան մշակույթների, մանավանդ գարնանացորենը գարնանային հացաբույսերի վրա ցանելուց և այլն: Այս խնդիրն այնքան ել հասարակ չէ: Անհրաժեշտ է ուշադրութեան արժանի հողի բնույթը, վորոշել նախորդողները և դաշտերի ազոտավածութիւնը անցյալ տարիների ընթացքում, այլ խոսքերով ասած,

պարզել դաշտերի անցած տարիների պատմութիւնը և դրան համապատասխան ել տեղավորել ցանքսերը:

ՅԱՆԵԼ ՄԻԱՅՆ ԶՏՎԱԾ ՍԵՐՍԱՅՈՒՅՈՎ

Կալիչի տակից ստացված և նույնիսկ կալտեղում քամհարված մշակովի բույսերի հատիկները միշտ ել պարունակում են վորոշ, իսկ հաճախ շատ մեծ քանակութեան մոլախոտերի սերմեր: Մաքրելով հատիկը և հեռացնելով մոլախոտերի սերմերը, մենք այդպիսով կանխում ենք մշակովի բույսերի սերմերի հետ միասին հողում մոլախոտերի սերմեր ցանելու գործը: Կոլտնտեսութիւնները պետք է լավ հիշեն, վոր հասկավոր հացաբույսերի սերմացույի մեջ գտնված մեր սովորական մոլախոտերի սերմերի մի տոկոսը հողի մեջ ընկնելով, մի հեկտարին տալիս է 25—30 հազար մոլախոտի բույսեր:

Չտելուց հետո սերմացուները պետք է համապատասխանեն պետական սերմային տեսչութեան կողմից սահմանված պայմանագրութիւններին, այդ իսկ պատճառով ել սերմացուներից գտելիս հատուկ ուշադրութիւն պետք է դարձվի սերմագտիչ մեքենաների (քամհար, տեսակավորող, տրիբերներ) ընտրութեան, ինչպես նաև նրանց համար մաղեր հարմարեցնելու վրա:

Կոլտնտեսութեան մեջ հատիկը կարելի յե գտված համարել այն ժամանակ, յերբ հատիկի վորակն ստուգող բրիգադը կամ գյուղատնտեսը հատիկը զննելուց հետո արձանագրութիւն են կազմում և զտում են, վոր նա պիտանի յե ցանքսի համար: Այդ քիչ է, փորձելու համար հատիկից նմուշ պետք է վերցնել և այդ նմուշն ուղարկել պետական սերմային տեսչութեան մոտակա կայանը, լաբորատորական ստուգման յենթարկելու նրա ազոտավածութիւնը և ծլունակութիւնը:

Սերմագտման աշխատանքին մեծ ուշադրութեամբ և բարեխղճորեն պետք է վերաբերվել, վորովհետե սերմագտման վատ աշխատանքը դաշտերի ազոտավածութեան ուղղակի սպառնալիք է հանդիսանում: Սերմագտման աշխատանքի համար անհրաժեշտ է ջոկել լավագույն և փորձառու կոլտնտեսականներին, վորոնք աշխատանքում որինակելի յեն յեզել:

Սերմագտման ժամանակ ստացված այն մնացորդները, վորոնք վնասակար խոռոտորդներ չեն պարունակում, նրանք իբրև անասունի կեր կարող են զործածվել միայն ծեծած վիճակով:

Սերմացուն լավ գտելով, արձանագրութիւն կամ վկայագիր ստանալով չի կարելի գործը վերջացած համարել: Չպետք է մո-

ուսնայ, վոր հատիկը ուշադիր խնամք և համապատասխան պայ-
մաններ ե պահանջում, վորպեսզի չփչանա կամ չվերածի: Փչա-
ցած հատիկը համաշափ և լավ ծիւր չի տալիս, իսկ մոլախո-
տերն ուժեղ կերպով խեղդելու յեն մշակովի բույսերի թույլ
ծիւրերը: Դրա համար հարկավոր ե հետևել հատիկի դրուժյանը,
չափել նրա ջերմաստիճանը, և ցուրտ որերին հացահատիկի
շտեմարաններն ու պահեստների ողը մաքրել:

Թե ցանքսից առաջ և թե ցանքսի ժամանակ սերմացուները
աշալուրջ հսկողության և պահպանման պետք ե յենթարկվին:

Սերմացուն պետք ե փոխադրվի միայն դիմացկուն, մոլա-
խոտերի սերմերից մաքրված տարայով (պարկ, սայլ) վորպեսզի
չթափվի կամ չաղտոտվի:

Ձտելուց հետո սերմացուն անպայման պետք ե նախորդ
հականեխել չոր հականեխիչներով, իսկ ցանելուց առաջ ֆոր-
մայինով, վորպեսզի թուշավոր սերմերը (сгорбы) վոչնչանան:

Հականեխումը պետք ե կատարել մոլախոտերի դեմ պայ-
քարող ընկերության խիստ հրահանգների համաձայն, հրահան-
գիչի կամ գյուղատնտեսի ղեկավարությամբ: Աշխատանքի այս
բնագավառը շատ պատասխանատու բնագավառ ե, վորովհետև
սխալ կերպով հականեխելու դեպքում կարելի յե կամ իջեցնել
հատիկի ծլունակութունը, կամ չկարողանալ վոչնչացնել թու-
նավոր սերմերը:

Միայն լավ մաքրված և հականեխված հատիկը, վորի ծլու-
նակութունը ժամանակին, ցանելուց առաջ ստուգված ե, կտա
համաշափ դիմացկուն ծիւր, վորոնք իրենց արագ աճումով
կկարողանան խեղդել մոլախոտերին և լավ բերք կտան:

ՀՈՂԻ ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ԼԱՎ ՄՇԱԿՈՒՄԸ—ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆ ԳՐԱՎԱԿԱՆՆ Ե ՄՈԼԱԽՈՏԵՐԻ ԴԵՄ ՄՂՎՈՂ ՊԱՅԳԱՐՈՒՄ

Հողի բարձրորակ մշակումը ազդոնոմիական բոլոր կանոնների
համաձայն—հանդիսանում ե մոլախոտերի դեմ հաջողությամբ
պայքարելու հիմնական պայմանը: Ազդոնոմիական կանոններից
ամենափոքր չափով նահանջելն իսկույն կավերացնի դաշտերի և
ցանքսերի աղտոտվածութունը:

Վորպեսզի լավ և ժամանակին կատարվի հողի զարնանային
մշակումը, դրա համար հարկավոր ե ժամանակին նախապատ-
րաստվել գրան: Գարնանային հողամշակումը լրիվ և կանոնա-
վոր կանցկացվի միայն այն ժամանակ, յերբ նախապատրաստ-

տութունը ճիշտ ե կատարված, ինվենտարը և լծասարքը նորոգ-
ված են և բանող անասունը լավ ե խնամված:

Առաջին հողամշակումը—դա դերավաղ ցանքսն ե—«ցանքսը
ցեխում»: Մոլախոտերի դեմ պայքարելու գործում այս ցան-
քսի ունեցած առավելութունների մասին մենք ունենք կոլ-
տնտեսութունների հարուստ օվյալներ: Գերավաղ ցանքսը հա-
մաշափ և վաղ ծիւր ե տալիս և սրա շնորհիվ հաջողությամբ
պայքարում ե մոլախոտերի դեմ, խեղդում նրանց և թույլ չի
տալիս նրանց ամբողջովին զարգանալ և սերմակայել:

Պետք ե հիշել, վոր գերավաղ ցանքսը կատարվում ե միայն
աւնանավար հողի վրա ցեխում, յերբ դաշտերում դեռ հնա-
րավորութուն չկա մեքենաներով վորևե աշխատանք կատարելու:
Ցեխում ցանված հատիկը, հողի ամենափոքր չափով չորանալու
դեպքում, իսկույն պետք ե տափանվի:

Խոնավութունը հողի մեջ լավ պահպանելու համար, սո-
վորական ցանքսին հատկացվելիք աշնանավարը, հենց վոր հնա-
րավորութուն յեղավ, իսկույն պետք ե տափանվի մեկից մինչև
յերեք հետքով, աշխատանքներն սկսելուց 2—3 որվա ընթաց-
քում: Աշնանավար հողը ժամանակին չտափանելը առաջ ե բե-
րում հողի խոնավության ավելորդ վատնում, ծանր պայման-
ներ ե ստեղծում մշակովի բույսերի համար և նպաստում ե մոլա-
խոտերի աճմանը:

Ցեթե աշնանավար հողամասերում վերարմատային մոլախո-
տեր կան (սեղ, խողախոտ և այլն), ապա այս հողամասերը
հարկավոր ե խնամքով մշակել զսպանակավոր կուլտիվատորնե-
րով և նրանց հետևից «Անա» և «Զիգ-զագ» տեսակի ծանր
տափաններով յերեքից մինչև չորս հետք: Վերարմատները լավ
«սանրելու» համար հողամշակումը պետք ե կատարել զանա-
զան ուղղությամբ (խաչաձև), իսկ վերարմատները կանոնավոր
կերպով հեռացնելու և մաքրելու համար իսկույն գործի գցել
ձիաքարը փոցխերը:

Այս աշխատանքը կատարվում ե նրա համար, վորպեսզի
մոլախոտերի վերարմատը հողի յերեսից մաքրվի, սանրվի: Վե-
րարմատային մոլախոտերը չարագույն քշամիներ ե: Գարնա-
նային շրջանում նրանց դեմ մղվող պայքարը համառորեն պետք
ե կազմակերպվի, վորովհետև միայն այս ժամանակն ե, վոր
կարելի յե իսկական լավ արդյունքներ ձեռք բերել:

Սանրված վերարմատները վոչ մի դեպքում չի կարելի
թողնել դաշտերում: Նրանք իսկույն պետք ե տարվեն միջհո-
ղային սահմանները և այրվեն:

Յեթե վերարմատային մոլախոտերով վարակված աշնանավարը խիստ կոշտացել է, ապա մշակումը պետք է կատարել չորային շրջաններում կորպուսավոր գործիքներով, առանց թևերի, վորպիպի հողից քիչ քանակությամբ խոնավություն շոգիանալ:

Աշնանավարի մաքուր հողամասերը, չխախտելով ցանքատարածությունը, պետք է հատկացվեն ամենավաղ ցանքերին, իսկ ավելի աղտոտ հողամասերը — ուշ հասունացող մշակություններին: Ուշ ցանքներին հատկացված աշնանավարի վրա մոլախոտերը խիստ արագութեամբ են զարգանում: Իրա համար նախ քան ցանք սկսելը՝ մոլախոտերը վոջնչացնելու նպատակով չորային օրջաններում մի անգամ, իսկ խոնավ օրջաններում յերկու անգամ պես և մեակել հողը կուլտիվացրուով վորի հետևից անմիջապես պես և սալիանել:

Վոջ մի դեպքում չի կարելի սկավառակային գործիքներ աշխատեցնել այն դաշտերում, վորոնք վարակված են վերարմատային և ցանցառարմատ մոլախոտերով (սեղ, խոզախոտ, տատակափուշ, վաթաթուկ և այլն), վորովհետև մանր մասնիկների կորսված վերարմատը, արմատները և ճյուղերը խոնավ հողում վոջ թե չորանում են, այլ տարածված լինելով ամբողջ դաշտում, ավելացնում են մոլախոտերը:

Մոլախոտերի դեմ պայքարելու գործում առնանալարը լա: վագույն միջոց է, մանավանդ յերե նա գարնանը լավ մեակլի-Պետք է հիշել, վոր յեթե աշնանավարով լավ պայմաններ են ստեղծվում մշակովի բույսերի համար, ապա և այսպիսի պայմաններ ստեղծվում են նաև մոլախոտերի համար: Այդ իսկ պատճառով աշնանավարի մշակման յեղանակները, վորոնց նպատակն է պայքարել աղտոտ բուսականության դեմ, առանձին յնամքով պետք է անցկացվեն:

Անցյալ տարի կոլտնտեսություններում աշնանավարը շատ քիչ է արված, այդ իսկ պատճառով էլ մշակությունների մեծ մասը պետք է լինի ցանել գարնանավարի հողում:

Բոլորին հայտնի յե, վոր վատ գարնանավարը մոլախոտերի զարգացման անմիջական ոժանդակողն է հանդիսանում: Հետևաբար անհրաժեշտ է մորբիլիզացիայի յենթարկել բոլոր ուժերը, վորպեսզի գարնանավարը կատարվի ամենակարճ ժամկետերում և բարձր վորակական ցուցանիշներով: Մենք գիտենք, թե ինչ հսկայական վնաս հասցրեց մեզ նոսր վարը, վորովհետև նա նպաստեց դաշտերի աղտոտվելուն: Այս տարի պետք է վճռականապես վերջ տալ այս չարիքին և դադարեցնել մեր դաշտերում նոսր վարից առաջացող մոլախոտերի զարգացումը:

Առաջին Ազով-Սևծովյան յերկրային կուսկոնֆերանսը ճիշտ մատնանչեց, վոր վարի խորությունը 14 — 18 սանտիմետրից պակաս չպետք է լինի: Բացարձակապես վոջ մի կարիք չկա նախնջելու այս թվանշանից:

Ազրոտեխնիկայի անսակեայից լավ և իր ժամանակին կատարված վարը՝ նրանից անմիջապես հետո 2—3 հետքով կատարվող տափանման հետ միասին — դա յերաշխիք է այն բանի, վոր մշակովի բույսերի համար այնպիսի լավ պայմաններ կստեղծվեն, վորոնք թույլ են տալիս նրանց պայքարելու մոլախոտերի դեմ և հաղթող դուրս դալ: Գարնանավարին հատկացվելիք հողամասերը պետք է մաքրվեն մոլախոտերից և շարատունի մշակությունների մնացորդներից:

ԽՍՀՄ Կենտրոնական գիտնականության կոլտնտեսությունները պարտավոր են կատարելու այս պահանջը, վորպես մոլախոտերի դեմ պայքարելու ամենաեյական միջոցառում: Վարի համար ցանքարորների գործածությունը նպաստում է մոլախոտերի բազմանալուն:

Մեր յերկրամասի առանձին շրջաններում այժմ ամենափասակար մոլախոտը հանդիսանում է դոննիկը: Այն դաշտերը, վորոնք վարակված են դոննիկով, ճիշտ այնպես, ինչպես փետուկով, նախափորին չափ պետք է արամադրել շարատունի և ուրիշ ավելի ուշ հասունացող մշակություններին, վորպեսզի կարելի լինի գարնանավարի ժամանակ վոջնչացնել այս մոլախոտերը:

Կոլտնտեսությունների և խորհրտնտեսությունների պրակտիկան վաղուց է հաստատել այն փաստը, վոր շտափանված հողը շուտ է չորանում, դրա համար էլ վոջ մի դեպքում չպիտի թույլ տալ, վոր վարի և տափանման միջև անջատում առջանա: «Ինչ վոր այսօր ցերեկը վարեցիր, յերեկոյան պետք է տափանված լինի»:

Չողի գարնանային մշակումը պետք է կոլտնտեսային մասաների ուշադրության կենտրոնում լինի, վորովհետև նա յե վճռում ամբողջ բերքի բախտը:

Ահա թե ինչու առաջին Ազով-Սևծովյան կուսկոնֆերանսը ահագին ուշադրություն դարձրեց հողի գարնանային ճիշտ մշակման հարցի վրա և ՄՏ կայանների, խորհրտնտեսությունների և կոլտնտեսությունների բոլոր աշխատողներին ուղղված գիմումի մեջ ասաց:

«Մենք արդեն չենք կարող թույլ տալ, վոր վարը շարքահերկ մեքենաներով, ցորենի գութանով կատարվի, այլ պար-

տավոր ենք, ինչ ել վոր լինի, ապահովել խորունկ վարը դու-
թանով (14—18 սմ վոչ պակաս): Սա մեկն է այն գլխավոր
պայմաններից, վորոնք ապահովում են մոլախոտերի դեմ հա-
ջող պայքարը և լավ բերքը»:

ՅԵԹԵ ՎԱՏ ՅԱՆԵՍ, ԱՊԱ ԹՈՒՅԼ ԿՏԱՍ ՄՈԼԱԽՈՏԵՐԻՆ ԱՎԵԼԻ ՌԻԺԵՂ ԶԱՐԳԱՆԱԼՈՒ

Լավ զարգացած մշակովի բույսը, խիտ լինելու դեպքում,
ավելի լավ կարող է դիմադրել մոլախոտերին և դանդաղեցնել
նրանց զարգացումը: Այդ իսկ պատճառով, նախ քան ցանքսին
ձեռնարկելը, կոլտնտեսությունը պետք է վորոշի, թե ինչքան
ուժեղ է վարակված դաշտը և ինչպիսի մոլախոտերով, և ըստ
այնմ ել յեղրակացութուն հանի, թե սերմացանի ինչ նորմայի
վրա պետք է կանգ առնել: Պետք է հիշել, վոր սերմացանի
նորմայի իջեցումը—դա կուլակային և փնասարքաբական դրույթ
է, վորի նպատակն է իջեցնել բերքը և ավելացնել դաշտերի
ադատավածությունը:

Կոլտնտեսությունների համար սահմանված սերմացանի նոր-
մաներն անպայման պետք է պահպանվեն:

Յերկրային առաջին կուսկոնֆերանսը վորոշեց՝ «Կրճատել
վազահաս մշակույթների և ուշահասների (յեզի) պտացորեն, կո-
րեկ) գարնանային ցանքսի ժամկետները վոչ պակաս, քան
մի յերկրորդ մասով, վերջին տարիների համեմատությամբ: Այս
անվիճելի ճիշտ պահանջը, վորը վճռական նշանակություն ունի
բերքի բարձրացման ասպարիզում—մոլախոտերի դեմ մղվող
պայքարում պետք է կատարվի կոլտնտեսությունների կողմից,
վորպես մարտական առաջադրություն»:

Յանքսի ժամանակ պետք է հետևել, վոր շարքացանները
ճիշտ ցանն սահմանված նորման և վոչ մի դեպքում թույլ
չտալ ցանելու վատ մաքրված հացահատիկ: Շարատունկ մշա-
կույթներ ցանելիս պետք է պահպանել շարքերի ճշտությունը
և շարքամիջի սահմանված լայնությունը, քանի վոր միայն
այս պայմաններում կարելի յե գործադրել մեքենաները՝ շա-
րատունկ մշակույթները խնամելիս Սերմերը հողի մեջ պետք
է թաղվեն ագրոկանոնների սահմանված խորությամբ: Յեթե
սերմերը համաչափ և ուղիղ թաղվեն, ապա ծիլերը հավասարա-
չափ և ժամանակին կզարգանան, իսկ այս հանգամանքն իր
հերթին հնարավորություն կտա մշակովի բույսերին հաջողու-
թյամբ պայքարելու մոլախոտերի դեմ:

ԱՐԳԵԼԵԼ ՄՈԼԱԽՈՏԵՐԻ ՄՈՒՏԲԸ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԴԱՇՏԵՐՈՒՄ

Լինում է և այսպես. խնամքով մշակվում են դաշտը, ցա-
նում են լավագույն սերմերը, բայց և այնպես վոչ պակաս չա-
փով մոլախոտերը նորից յերևան են դալիս: Սա առաջանում
է նրանից, վոր մոլախոտերի սերմերը, վորոնք հաճախ ահա-
գին քանակությամբ գտնվում են դաշտում, ծիլեր են տալիս:
Այդ իսկ պատճառով վոչ մի դեպքում չի կարելի մոռանալ
այն հանգամանքը, վոր ինչքան ել լավ մշակենք հողը, այնու-
ամենայնիվ մոլախոտերի դեմ քաղհանի միջոցով տարվող հե-
տագա պայքարը պետք է լինի կարեվորագույն և ահրաժեշտ
միջոցներից մեկը:

Մեր Ազով-Սևծովյան յերկրամասում շարատունկ և տեխ-
նիկական մշակույթների քաղհանը վաղուց է կիրառվում: Սա-
կայն այդ քիչ է: Հասկավոր մշակույթները նույնպես պետք
է ձեռքով քաղհանվեն ադատված ցանքաստարածություն-
ներում: Հասկավոր հացաբույսերի ձեռաքաղհանը պետք է
կատարել այն ժամանակ, յերբ նրանք դեռ ցողուն չեն տվել:
Յերկամյա հասկավոր դոննիկը կամ պետք է պոկվի, կամ
կտրվի: Այսպիսի յեղանակը, ինչպես նաև ձեռքով արմատից
պոկելու յեղանակը, կարելի յե գործադրել նաև մեր շարա-
գույն մոլախոտի—տատասկավիչի նկատմամբ: Վոչ մի դեպ-
քում չի կարելի հասկավոր հացաբույսերի համար քաղհան
ուրազ (триска) գործածել:

Մեր յերկրամասում անցյալ տարի կոլտնտեսությունները
առաջինը լայն չափով գործադրեցին հասկավոր մշակույթ-
ների քաղհանը: Այդ քաղհանը կատարող բոլոր կոլտնտեսա-
կանները փորձով համոզվեցին, վոր մոլախոտերից մաքրված
հացաբույսերը շատ ավելի լավ բերք տվին: Քաղհանված հա-
ցաբույսերը քիչ չափով յենթարկվեց ժանգին, «զարկվածքին»,
և ամենից գլխավորը, վոչ մի դժվարություն չներկայացրեց
գյուղատնտեսական մեքենաներով, մասնավորապես կոմբայն-
ներով հնձելուն:

Շարատունկ մշակույթների մաքրումը մոլախոտերից
պետք է կատարել թե՛ շարքամիջերում, և թե՛ շարքերում,
կրկնելով այս գործողությունը մոլախոտերի հայտնաբերվե-
լու չափի համեմատ, մինչև այն ժամանակ, յերբ շարքամի-
ջերն ամենուրեք ծածկվում են մշակովի բույսով: Շարա-
տունկերի քաղհանը ամուսնը պետք է կատարել վոչ պակաս

քան 2—3 անգամ: Չարագույն թշնամի—տատասկափշի և ուրիշ արմատացանցաւ մոլախոտերի դեմ պայքարելու գործում, շարատունկերի մշակումը պետք է կրկնել այն ժամանակ, յերբ հողի մակերեսին ամեն սնգամ նորից յերևան է գալիս այս մոլախոտի պսակը, վոչ միայն ամառվա առաջին, այլ և յերկրորդ կեսին: Յեթե շարատունկերի հողերում կան քիչ տարածված, այլ առանձին կույտերով տատասկափուշ, գեղձատերև, մատիգեղ և այլ բազմամյա մոլախոտեր, այսպիսի տեղերը պետք է յենթարկվեն հատուկ լրացուցիչ մշակման:

Թե ինչ նշանակութուն ունի խնամքը շարատունկ մշակույթների բերքի և աղտոտվածութունը պակասեցնելու համար, կարելի չէ տեսնել Արմավրի յեզիպտացորեն սոյայի փորձնական կայանի փորձերից:

Աշնանավարում ցանված յեզիպտացորենը՝ դանագան ձևով խնամվելու դեպքում, տվել է հետևյալ արդյունքները.

Խ ն ա մ ր	Մի հեկտարի բերքը ցենտներով	Հատիկի բերքը տոկոսներով	Ընդհանուր տարածությունից բանի ասկոսի և աղտոտված մոլախոտերով
2 շարքահերկ և 2 ձեռքի բաղնան	24,3	100	22
2 շարքահերկ և 1 ձեռքի բաղնան	15,3	63	50
1 շարքահերկ և 1 ձեռքի բաղնան	12,3	50	66

Չանագան խնամքներից առաջացած բերքի այսպիսի տարբերությունն ստացվել է նաև յեզիպտացորենը գարնանավարում ցանելու դեպքում.

1 շարքահերկ և 2 ձեռքի բաղնանը	տվել են 100 տոկոս բերք
2 » » 1 » » »	63 » »
1 » » 1 « » »	58 » »

Մոլախոտերի դեմ պայքարելու լավ միջոցը հանդիսանում է նրանց փոշնչացումը գարգացման վաղ աստիճանում, վորի համար անհրաժեշտ է լայն չափով կիրառել շարատունկ մշակույթների (արևածաղկի, յեզիպտացորենի, սորգոյի, շաքարի ձակնդեղի, բամբակեղենի) ծյերի գարնանային տափանում:

Հաճախ կարելի չէ նկատել, վոր խնամքով մշակելուց և քաղհանելուց հետո յեղ մոլախոտեր են յերևան գալիս: Վերտե-

ղից են յերևան գալիս նրանք: Դժվար չէ գուշակել, յեթե նախելու լինենք մեծ քանակությամբ մոլախոտերով ծածկված մեր ճանապարհներին, միջնողային սահմաններին, չցանված տեղերին: Այստեղ մոլախոտերը հսկայական չափերով անարգել կերպով տարածում են իրենց սերմերը գաշտերի վրա:

Այստեղից պարզ է, վոր մոլախոտերը սարսափելի չեն միայն այնտեղ, ուր նրանք անմիջապես գտնվում են ցանքսերում: Կորոնտեսությունների և խորհանտեսությունների համար նույնպես վնասակար են և այն մոլախոտերը, վորոնք գտնվում են ցանքսերի շուրջը չցանված տեղերում, սահմաններում, արոտատեղերի ճանապարհների վրա և այլն:

Ահա թե ինչու անհրաժեշտ է վճռական պայքար մղել սահմանամերձերում, չցանված տեղերում և ճանապարհներում յեղած մոլախոտերի դեմ:

Ամառ ժամանակ հարկավոր է վոչ պակաս, քան 2 անգամ հնձել մոլախոտերը չցանված տարածություններում, վորպեսզի մոլախոտերին թույլ չտրվի սերմակալելու:

Սահմանների, ճանապարհների և ցանքսի շուրջը յեղած այլ տարածությունների խնամքը կզազարեցնի մոլախոտերի մուտքը մեր դաշտերում և կհեշտացնի մոլախոտերի դեմ պայքարելու աշխատանքը, վորպիսին պետք է անցկացնել գյուղատնտեսական աշխատանքների ամբողջ ժամանակաշրջանի ընթացքում:

ՃԱՄԱՆԱԿԻՆ ՎԱՐԵԼ ՅԵՎ ԼԱՎ ՄԵԱԿԵԼ ՄԱՒՈՒՐ ՅԵԼԵՐԸ

Մախուր ցելերը—մոլախոտերի դեմ պայքարելու ամենախիսկական, ամենահուսալի միջոցներ են: Այս տեսակետից ցելերը հսկայական նշանակութուն ունեն նաև յերկրամասի հարավային շրջանների համար:

1934 թվականին կորոնտեսությունների մեծ մասի ցանքսերը չեն գրավելու բոլոր տարածությունները, նրանց համար նախագծված ցանքսաշրջանառությունների պատճառով: Մնում են վորոշ քանակությամբ ազատ հողեր:

Այսպիսի ազատ հողը կտոր-կտոր չպետք է ցրել ցանքսաշրջանառության դաշտերի միջև: Այդ հողը պետք է վերածել 1—2 դաշտերի, վորոնք ապա հատկացվելու չեն աշնանագաններին այն հաշվով, վոր այս աշնանացանները համար ժամանակին վարել մարուր ցելեր:

61245-67

ИНСТИТУТ
СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ
НАУКИ
Армянский Науч

Սակայն ցելերը դաշտերը մոլախոտերից մաքրելու գործում քրեկն և հակալական ազդեցութիւնը ցույց կտան միայն այն դեպքում, յերբ նրանք ժամանակին և լավ են մշակված: Վատ և իր ժամանակին չմշակված ցելը կարող է հակառակ ներգործութիւն ունենալ և դառնալ մոլախոտերի սնկարան:

Ցելերի վարը պետք է կատարվի մի միայն կորպուսային գութաններով, դարնանացան մշակութիւնները ցանկուց հենց անմիջապէս հետո և պետք է ավարտվի համենայն դեպս վոչ ուշ քան հունիսի 5—10:

Փորձակայանների սովյախներով և կոլտնտեսութիւնների պրակտիկայով վորոշակի հաստատված է, վոր ցելն ինչքան շուտ հերկվի, անքան ավելի շատ բերք կտան նրա վրա ցանված աշնանացան մշակութիւնները: Ցելը պետք է վարել 16—20 սանտիմետր խորութեամբ և վարելուց անմիջապէս հետո պետք է տափանել: Վերարմատային մոլախոտերով (սեղ, խոզախոտ) (свинопара) վարակված հողամասերում այնպիսի խորութեամբ պետք է վարել, վոր այս մոլախոտերի վերարմատների հիմնական զանգվածը հողից պոկվի: Այս դեպքում վարելուց անմիջապէս հետո անհրաժեշտ է «սանրել» վերարմատները զսպանակավոր կուլտիվատորներով և այնուհետև զանազան ուղղութեամբ պետք է տափանել ծանր ատամնավոր տափաններով: Զսպանակավոր կուլտիվատորների բացակայութեան դեպքում, վերարմատների սանրելը պետք է կատարվի «Լինա» կամ «Զիգ—գազ» տիպի ծանր տափաններով, վորոնք ունեն յերկարաձիգ և դեպի առաջ կուացած ատամներ: Պետք է տափանել մի քանի հետքով խաչաձև ուղղութեամբ: Սանրված վերարմատները տափաններով կամ ձիաքարչ փոցխերով հավաքել, չորացնել և ապա այրել: Ցեթե սեզի պոկված վերարմատները թողնվեն վարելահողում, ապա անձրև գալու ժամանակ նրանք կարող են ծլել արձակել և արմատակայել:

Ամբողջ ամառվա ընթացքում—վարելու ժամանակից հաշված մինչև աշնանարույսերի ցանքսը—ցելերը բոլորովին զերծ և մաքուր պետք է պահել մոլախոտերից: Իրա համար հարկավոր է ամռանը 2—3 անգամ, մոլախոտերի հայտնաբերման չափին նայած, ցելերը մշակել թևերը հանված բազմախոփանի գութաններով: Տաստակափշով վարակված հողամասերը ամռանը 4—5 անգամ պետք է մշակվեն, նայած թե ինչ չափով են յերևան գալիս այս մոլախոտի ծլերը:

Սեզով կամ խոզախոտով աղտոտված հողերը չի կարելի մշակել սկավառակային գութաններով կամ տափաններով, քանի

վոր այդ բանը կարող է ավելի ևս շատացնել այս մոլախոտերը, վորոնք ընդունակ են աճել նույնիսկ իրենց վերարմատների փոքր կտորներից:

ՀԱՋՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱԽՈՒՄ ՈՒՆԻ ԱՇԽԱՇԱՆԻՒՄ ԿՈՐԱԿԻՑ

Վերեվում մենք տեսանք, վոր մոլախոտերի դեմ մղվող պայքարը նախ և առաջ պահանջում է ժամանակին կատարել բոլոր գյուղատնտեսական աշխատանքները: Պետք է ժամանակին վարել և տափանել դաշտը, ժամանակին ցանել, ժամանակին քաղհանել և այլն, բայց սրանով մեկտեղ՝ ժամանակին կատարված աշխատանքները բարձր վորակ պե՛տ է ունենան:

Առանց սրան չի լինի հաջող պայքար մոլախոտերի դեմ:

Որինակի համար կարելի յե բերել հետևյալ սովյախները.

Վնասատուների դեմ պայքարող ընկերութեան հետազոտութիւնները ցույց են տվել, վոր հողի վերելի շերտում (մինչև 10 սանտիմետր) մոլախոտերի սերմերի քանակը 1 հեկտարին յեղել է լավ քաղհանված հացահատիկային մշակութիւններից հետո—123 միլիոն, իսկ վատ քաղհանվածներից հետո—143 միլիոն, լավ քաղհանված շարատուներից հետո—57 միլիոն, վատ քաղհանվածներից հետո—342 միլիոն: Սակայն բարձր վորակի պահանջն ամենից առաջ և առանձնապէս վերաբերում է վարին: Վարի վորակը ամեն տեսակի մշակութիւններով հանդերձ, կարևորագույն նշանակութիւն ունի մոլախոտերի դեմ պայքարելու համար:

Լավ վարը պետք է արվի լրիվ խորութեամբ, վորը պետք է միատեսակ լինի ամբողջ հողամասում, և վարել այնպէս, վոր հողաշերտն ամբողջովին շրջվի: Հողաշերտը վատ շրջելու դեպքում, մոլախոտերի սերմերի մի մասը, վորոնք նորմալ կերպով պետք է հողում խորը թաղվեն, մնալու յե հողի մակերեսի վրա և սկսելու յե շուտ աճել: Լավ վարը պետք է արվի առանց անվար տեղեր թողնելու, դաշտի ծայրերը և անկյունները լավ պետք է հերկվեն:

Հողը լավագույն կերպով մշակելու նպատակով, դաշտը ժամանակ առ ժամանակ պետք է վարվի ըստ լայնութեան:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՂՎԱԾ ՊԵՏԲ Ե ՏԱՆԵԼ ՊԱՅԲԱՐԸ

Մոլախոտերի դեմ կռվելու միջոցառումները բարդ չեն, բայց նրանք պետք է անկացվեն պլանաչափ, սխտեմատիկ և լայն

չափով: Վորպեսզի պայքարը կարողանա հարկավոր և արագ հաջողութուն ունենալ, դրա համար նա պետք է լավ կազմակերպված լինի: Կոլտնտեսութուններում դա ամենից առաջ կախում ունի կոլտնտեսության հիմնական ողակի — կոլտնտեսային բրիգադի աշխատանքից և կազմակերպվածութունից:

Բրիգադը, բրիգադի յուրաքանչյուր անդամը պետք է ճանաչի իր հողամասերը ցանքասաշրջանառութայան մեջ, ծանոթ լինի դաշտերի պատմութայան հետ, իմանա հողի հատկութունը, յուրաքանչյուր վանդակի աղտոտվածութայան չափը, նախորդող մշակույթները և այլն:

Մոլախոտերի դեմ պայքարելու միջոցառումները մանրու-մասնորեն պետք է քննարկվեն բրիգադային և համակոլտնտեսային ժողովներում, կոլտնտեսութայան արտադրական ծրագիրը կազմելիս և պետք է մտցվեն յուրաքանչյուր բրիգադի արտադրական ծրագրի և առաջադրանքի մեջ: Պետք է մտքի զարթոյն յենթարկել և ոգտագործել մոլախոտերի դեմ պայքարելու ասպարիզում կոլտնտեսականների ունեցած հարուստ փորձը: Սրա հետ մեկտեղ, առանձնապես կոլտնտեսային յերիտասարդութունը պետք է ուշադրությամբ և համառությամբ ուսումնասիրի մոլախոտերը և նրանց դեմ պայքարելու միջոցները:

Հակամոլախոտային արշավանքին պետք ներգրավեն կոլտնտեսականների ամբողջ մասսան, բոլոր տարիքի կոլտնտեսային բնակչութունը — ծերունիներից սկսած մինչև պիտներները — դարձողականները: Առանձնապես խոշոր աշխատանք պետք է կատարի կոմյերիտմիութունը, վորն այժմ անց է կացնում մոլախոտերի դեմ կատարվող արշավանքի յերկրորդ ետապը:

Մոլախոտերի դեմ մղվող պայքարը — պայքար է ունեվոր յեվ կուլտուրական կոլտնտեսային կյանքի համար:

Մոլախոտերի դեմ մղվող պայքարը նույնքան անողոր և կատարի պետք է լինի, վորքան կուլակի դեմ մղվող պայքարը:

Առաջավոր կոլտնտեսութունները ՄՏ կայանների քաղաքայինները ղեկավարությամբ արդեն վորքի յեն հանել մասսաներին պայքարելու մոլախոտերի դեմ: Կոլտնտեսային մասսաների մտքի զարթոյն և աշխատանքները կազմակերպելու ընդունակութունը հանդիսանում են մոլախոտերի դեմ մղվող պայքարի հաջողութայան յերաշխիքը, բերքատվութայան բարձրացման և կոլտնտեսականներին դեպի ունեոր և կուլտուրական կյանքն առաջնորդելու գործի արագացման գրավանդը:

ԳԻՆԸ 20 ԿՈՊ.
Цена 20 коп.

148
5691-3

17783

На армянском языке

4 АПР 1934

А. Ф. Китаев А. П. Попов

ВЕСЕННИЕ РАБОТЫ ПО
БОРЬБЕ С СОРНЯКАМИ

АЗОВО - ЧЕРНОМОРСКОЕ
КРАЕВОЕ КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО

ԿՐԹ.ԳՕ.ՀԵՍԵԸ

ՌՈՍՏՈՎ-ԴՈՆ ՄՈՍԿՈՎՍԿԱՅԱ ՓՈՂ. № 53

ԳՐԱԿԵՆՏՐՈՆ (ԿՆԻԳՈՑԵՆՏՐ)